

Вакофян В. Г.,
аспірант,
Київський університет імені Бориса Грінченка

УДК 65.016.7:338.28+347

**ПИТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ПРОЦЕСІ ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**INTELLECTUAL PROPERTY ISSUES IN THE PROCESSES OF DIGITAL
TRANSFORMATION OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITIES**

Робота присвячена дослідженню взаємозв'язку питань інтелектуальної власності та процесу цифрової трансформації підприємницької діяльності. Автор розглядає такі аспекти, як правовий захист інтелектуальної власності, інновації, комерціалізація цифрових продуктів та послуг, а також роль інтелектуальної власності у створенні конкурентних переваг в цифровому середовищі. В статті відмічено питання, що є спільними та пов'язаними. Проаналізовано сучасні виклики та тенденції в галузі інтелектуальної власності в процесі цифрової трансформації підприємницької діяльності, а також надаються рекомендації щодо ефективного управління інтелектуальною власністю в цифровому середовищі.

Ключові слова: *цифрова трансформація, підприємницька діяльність, інтелектуальна власність, правовий захист, інновації, комерціалізація, конкурентні переваги, управління.*

The paper is devoted to investigating the relationship between intellectual property issues and the digital transformation process in entrepreneurial activities. The author examines aspects such as legal protection of intellectual property, innovation, digital products, and services commercialization, as well as the role of intellectual property in creating competitive advantages in the digital environment.

The article highlights common and related issues. The modern challenges and trends in intellectual property in the digital transformation of entrepreneurial activities are analyzed, and recommendations for effective intellectual property management in the digital environment are provided.

Keywords: *digital transformation, entrepreneurial activities, intellectual property, legal protection, innovation, commercialization, competitive advantages, management.*

Цифрова трансформація в сучасному світі є ключовим процесом, який прямо впливає на розвиток підприємницької діяльності в умовах цифрової економіки. Цей процес ставить перед підприємницьким середовищем нові виклики, у тому числі, в галузі інтелектуальної власності. Використовуючи сучасні цифрові технології, наприклад, штучний інтелект, аналітика даних, хмарні технології та інше, підприємства спроможні вдало змінити свій підхід до ведення діяльності, проте, при цьому важливо зважати і на те, що у полі уваги тепер постають можуть такі важливі питання, як: правовий захист інтелектуальної власності (особливо що стосується інновацій), комерціалізація цифрових продуктів та послуг, а також роль інтелектуальної власності у створенні конкурентних переваг в цифровому середовищі.

Розглядаючи детальніше питання інновацій, важливо відмітити, що інновації, створені в результаті цифрової трансформації, можуть бути у вигляді програмного забезпечення, програмного коду, баз даних, алгоритмів, дизайну інтерфейсів та інших творів інтелектуальної власності [1]. Підприємцям важливо враховувати ці особливості у процесі своєї діяльності та пам'ятати про те, що із зростанням рівня розвитку цифрової економіки виникають додаткові виклики у сфері правового захисту інтелектуальної власності. Доцільно зауважити, що відкриті джерела програмного забезпечення, швидкі технологічні зміни та глобальний доступ до інформації покликані не лише спонукати до стрімкого розвитку, а і спроможні ускладнити процес захисту авторських прав, патентів, товарних знаків та інших форм

інтелектуальної власності, в цілому на права власності підприємства [2]. Крім того, питання належного визнання інтелектуальної власності в онлайн-середовищі, зокрема відносно вмісту, що розміщується користувачами на платформах соціальних мереж, стає викликом для правового захисту інтелектуальної власності. Наприклад, питання копіювання, поширення та використання музики, фотографій, відео та іншого контенту в онлайн-середовищі породжує суперечки між правовласниками та користувачами платформ. Отже, важливим аспектом є захист прав на інтелектуальну власність цифрових продуктів та послуг, що може включати захист авторських прав, патентування нових технологій, дизайнерських рішень та інших аспектів продукту. Захист прав на інтелектуальну власність може допомогти підприємцям захистити свої інновації від несанкціонованого використання та одержати конкурентну перевагу на ринку.

Наступним питанням є комерціалізація цифрових продуктів та послуг, що також може включати питання інтелектуальної власності. Одним з важливих аспектів є визначення правового статусу цифрових продуктів та послуг, зокрема у відносинах між розробниками, постачальниками та користувачами. Ключовим аспектом вказаного питання постає ліцензування програмного забезпечення. Так, використання відкритих ліцензій може вимагати, наприклад, розповсюдження вихідного коду програми, а також обмежувати можливості комплексної розробки та комерціалізації продукту.

Важливо враховувати питання інтелектуальної власності при укладанні контрактів зі сторонніми розробниками, постачальниками та іншими партнерами. Визначення прав на інтелектуальну власність відповідно до законодавства країн, де діє компанія, є важливим аспектом комерціалізації цифрових продуктів та послуг. Кожна країна може мати власні правила та норми щодо захисту інтелектуальної власності, такі як авторські права, патенти, товарні знаки, тощо. При комерціалізації цифрових продуктів та послуг можуть бути включені захисні заходи для забезпечення прав на інтелектуальну власність. Це можуть бути технічні заходи (шифрування,

водяні знаки, технічні обмеження), організаційні заходи (укладення договору про нерозголошення (NDA) або такого пункту в угодах, контроль доступу до важливих ресурсів, укладення відповідних контрактів з постачальниками та іншими сторонами) [4].

Інтелектуальна власність відіграє важливу роль у створенні конкурентних переваг у цифровому середовищі, перелік пов'язаних питань може мати наступний вигляд (рис.1).

Рис.1. Напрями забезпечення конкурентних переваг у цифровому середовищі
(розроблено автором на основі [3])

Зважаючи на зазначене, можна стверджувати, що питання інтелектуальної власності у процесі цифрової трансформації підприємницької діяльності є важливим, а врахування відповідних правових норм, захисних заходів та відповідальності може допомогти вирішити низку нагальних проблем, таких як: захист від копіювання та незаконного використання (передбачає застосування відповідних захисних заходів - патенти, авторські права, товарні знаки, інші); уникнення правових порушень та спорів, які виникають при комерціалізації цифрових продуктів або послуг (врахування

відповідних правових норм та виконання вимог); встановлення оптимальної стратегії комерціалізації своїх цифрових продуктів або послуг (інтелектуальна власність впливає на вибір підприємницької стратегії - ціноутворення, маркетингова, продажу та інші); врегулювання відносин із партнерами та забезпечення захисту інтересів компанії, враховуючи питання інтелектуальної власності, що можуть виникнути в рамках угод та контрактів.

Список використаних джерел:

1. Цифрова адженда України – 2020. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 19.04.2023)
2. Андрощук Г. О. Штучний інтелект: економіка, інтелектуальна власність, загрози / Геннадій Андрощук // Теорія і практика інтелектуальної власності. - 2021. - № 2 (2021). - С. 56-74. - <https://doi.org/10.33731/22021.236555>
3. Entrepreneurship 2020 Action Plan. URL: <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/entrepreneurship-2020-action-plan> (дата звернення: 19.04.2023)
4. Угода про конфіденційність (NDA): як це працює та чи працює в Україні URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA012622 (дата звернення: 19.04.2023)